

The last two components of intonation – the rhyme and sentence-stress – are complex characteristics; they are formed by means of interaction between pitch and temporal and dynamic components of intonation. That is why, from the point of view of function, they fulfill the same tasks in speech as the elements which they consist of.

It is evident that the suprasegmental level is a universal one; there is no language to be found that could exist without this level. At the same time, the way the suprasegmentals are used in every language to convey logical, semantical and attitudinal – emotive relations in communication – is unique.

REFERENCES AND NOTES

1. Couper-Kuhlen, Elizabeth. An introduction to English prosody / Couper-Kuhlen, Elizabeth. – London : Edward Arnold, 1986. – 213 p.
2. Щерба Л. В. Фонетика французского языка / Щерба Л. В. – М. : Из-во лит. на иностр. языках, 1953. – 304 с.
3. Brovchenko T. English Phonetics / Brovchenko T., Bant I. – Київ : Радянська школа, 1964. – 272 с.
4. O'Connor J. D. Intonation of colloquial English/Halliday/ O'Connor J. D., Arnold Gr. F. – 1961. – УІІІ. – 270 p.
5. Kingdon R. The groundwork of English stress / Kingdon R. – London : Longmans, 1972. – XV. – 224 p.

© Корольова Т. М., 2017

УДК 811.111.161.'42

Турмис О. В.

ВИСЛОВЛЕННЯ З ЧАСТКОВОЮ АБО НУЛЬОВОЮ ПРЕДИКАЦІЄЮ В ЕВОЛЮЦІЇ ДІАЛЕКТИЧНОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МИСЛЕННЯ, МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

Взаємовідношення між структурно-предикаційним реченням та висловленнями часткової або нульової предикації (ВЧ/НП) розглядаються крізь призму еволюції мислення, мовлення і мови. ВЧ/НП вигуківового та номінативного типу – форми мовленнєвого ословеснення результатів первісного синкретичного мислення. Поступовий розвиток абстрактного мислення – основа формування мови: типове вживання у мовленні закріплює за словами семантико-граматичні характеристики як частин мови; слови логіко-синтаксичні словосполучення закріплюються як синтаксичні структури, зокрема структура предикації для вираження структурованої думки. Наявність мови як системи

уможливило словесне та синтаксичне варіювання у новому мовленні, що виражається у формі різновидів ВЧ/НП (структура предикації як базова модель речення імпліцитна і есплікується частково або у нульовій формі). Тому на сучасному етапі ВЧ/НП і структуро-предикаційне речення є онтологічно взаємопов'язаними компонентнами єдиної мовно-мовленнєвої парадигми.

Ключові слова: мова; мовлення; мислення; еволюція; предикативність; структура предикації; речення; висловлення; мовно-мовленнєва парадигма.

Взаимоотношение между структуро-предикационным предложением и высказываниями частичной или нулевой предикации (ВЧ/НП) рассматриваются сквозь призму эволюции мышления, речи и языка. ВЧ/НП междометного и номинативного типа – формы речевого ослепления результатов первобытного синкретического мышления. Постепенное развитие абстрактного мышления – основа формирования языка: типичное употребление в речи за словами закрепляет семантико-грамматические характеристики как частей речи; типичные логико-синтаксические словосочетания образуют синтаксические структуры, в частности, структуру предикации для выражения структурированной мысли. Наличие языка как системы делает возможным словесное и синтаксическое варьирование в новой речи, что выражается в форме разновидностей ВЧ/НП (структура предикации как базовая модель предложения импліцитна и еспліцируется частично или в нулевой форме). Поэтому на современном этапе ВЧ/НП и структуро-предикационное предложение являются онтологически взаимосвязанными компонентнами единой парадигмы «язык-речь».

Ключевые слова: язык; речь; мышление; эволюция; предикативность; структура предикации; предложение; высказывание; парадигма «язык-речь».

The relationship between the predication-structured sentence and utterances of partial or zero predication (UP/ZP) are viewed through the prism of the thought – speech – language evolution. Results of the primitive syncretic thinking in speech are worded as vocative or nominal types of UP/ZP. Gradual development of abstract thinking makes up the basis for language formation: in typical usage words acquire their semantic and grammatical characteristics as parts of speech, their typical logical-syntactic collocations get codified as syntactic structures, among which the structure of predication becomes the sentence model for expressing structured thoughts. Existance of language as a system facilitates new verbal and syntactic varia-

tion in speech: since the predication structure as the basic sentence model is constantly implicit in speakers' minds, in speech the sentence can easily get its partial or zero form explicated in a variety of UP/ZP forms. Therefore, at present UP/ZPs and the predication structured sentence are ontologically interrelated components of the «language-speech» paradigm.

Key words: *language; speech; thinking; evolution; predicativity; structure of predication; sentence; utterance; the «language-speech» paradigm.*

Стаття присвячена розгляду висловлень з частковою або нульовою предикацією (ВЧ/НП) – пунктуаційно завершених фрагментів мовлення, об'єднуючою рисою яких є абсолютна відсутність структури предикації або її експлікованість у неповному вигляді. На противагу добре вивченим та описаним в теоретичних джерелах висловлень «*реченнєвої структури*», ВЧ/НП дотепер перебувають «*на периферії теоретичних і практичних граматик*». ¹ Суперечливість у їх трактуванні, зумовлена нечисленністю і фрагментарністю суто синтаксичних розвідок явища, виявляє необхідність їх дослідження та теоретичного узагальнення. Потреба детального опису і систематизації ВЧ/НП впливає також із тенденції до стабільного зростання частотності їх вживання, яку засвідчено в теоретичних джерелах та виявлено в досліджених у цій статті матеріалах – понад 20 000 прикладів ВЧ/НП, дібраних методом суцільної наскрізної вибірки з творів автентичної англійської та української художньої прози ХХІ століття.

Актуальність дослідження зумовлена потребами сучасного мовознавства у визначенні місця та ролі ВЧ/НП в системі мови з метою виявлення параметрів та причин взаємодії різновидів ВЧ/НП і *структуро-предикаційного речення*. Досягнення зазначеної мети представляється можливим тільки при розгляді взаємодії ВЧ/НП і *структуро-предикаційного речення* крізь призму взаємовідношення між мисленням, мовою та мовленням, що постає завданням даної публікації.

Мова та мислення настільки взаємопов'язані, що «*вивчати одне без іншого є безперспективним (марним)*», зазначає відомий американський лінгвіст У. Чейф. Дослідивши ж у зіставному ключі письмове та усне мовлення, науковець дійшов висновку, що «*звичайна розмовна мова*» (тобто мовлення – Т.О.В.) «*є найпершим, основним способом використання мови, всі інші способи є тією чи іншою мірою відхиленнями від нього*». ²

Відомо, що універсальним принципом будь-якої поведінки, мовленнєвої включно, є випереджаюче відбиття свідомістю людини послідовно повторюваних зовнішніх явищ. ³ Вищою формою віддзеркалення дійсності у соціально опосередкованій діяльності людини є пі-

знання, закономірності якого виявлені в результаті емпіричних досліджень у царині когнітології, психології, біології та інших наук і узагальнено в філософії. Філософія трактує пізнання як єдність когніції та мислення. Першим, вихідним рівнем пізнання, вважається когніція – фіксація окремих властивостей та ознак речей органами чуття людини: перцептивний досвід людини дає імпульс її свідомості до створення певного уявлення, образу речей, без прямого контакту з ними. У такий спосіб у мозку людини опосередковано й узагальнено «відображаються» предмети об'єктивної дійсності в їх істотних властивостях, зв'язках і відношеннях.⁴ В лінгвістиці ментальні представлення про спостережені об'єкти (ситуації) досліджуються як концепти. Останні вважаються найбільш узагальненим, нечітким уявленням про фрагмент буття, сукупністю «*правил і оцінок ... картини буття*», яка детермінована особливостями діяльності лінгво-культурної спільноти, закріплена у національній картині світу і виражена засобами мови – неясними, туманними комплексами «*домовленнєвого передзнання*» характеристичних властивостей об'єктів і ситуацій.⁵

Найдавніше пізнання, оскільки «*форми мислення ще не диференціювалися одна від одної*»,⁶ вважається синкретичним, ґрунтованим «*на розумінні цілісного образу*» навколишнього світу «*у вигляді окремих двоїстих протиставлень, що постійно переходять одне в одне*». ⁷ Тому «*на початкових етапах розвитку мов одне і те ж слово вживалось як для позначення предмета, так і для позначення дії*». ⁸ Пізніше – на етапі абстрактного мислення (раціонального пізнання) – свідомість людини, досліджуючи зв'язки, функції та відношення між речами, «*відділяє*» певні прояви речей від самих речей і розглядає їх окремо; фіксує суттєві (стійкі, сталі) характеристики та ознаки цілих класів предметів та відношення між такими класами. Послідовний процес від усвідомлення дії/об'єкта і відповідного розщеплення синкретичного слова на іменник і дієслово до виникнення частин мови як цілісної системи (в результаті пізнішої диференціації імені)⁹ вважають проєкцією на мову загального дуалізму у мисленні.¹⁰ Порівнюючи нові сенсорні сигнали із вже знайомими образами, мислення людини структурує спостережені фрагменти дійсності. В свідомості закріплюються типові образи таких фрагментів як вияви відношень між об'єктами та явищами (причина/наслідок, частина/ціле, належність до класу/групи тощо). Теоретичний рівень пізнання базується на мовленнєвому вираженні самого процесу мислення, оскільки типові образи виявлених відношень між об'єктами та явищами отримують типове ословеснення в мовленні.

Постулати філософії стають методологічним підґрунтям досліджень в конкретних науках, зокрема в лінгвістиці. Деякі з таких посту-

латів стосовно взаємодії мислення, мови та мовлення, висвітлені в ініційованій О. А. Жаборюк теорії логіко-граматичної динаміки (ЛГД),¹¹ допомагають краще зрозуміти еволюцію взаємовідношення між повним *структуро-предикаційним реченням* та висловленнями з частковою або нульовою предикацією. Теорія ЛГД трактує мовлення та мову як діалектичну єдність двох форм існування природної мови: мисленеві абстрактні одиниці, які є віддзеркаленням сутнісних законів природи, вербально фіксуються у природній мові; динамічним медіумом між мисленням та мовою та середовищем їх безперервної взаємодії виступає мовлення; результатом такої взаємодії стає поступальний розвиток і мови, і мовлення.

Мова і мовлення, згідно з теорією ЛГД, у статичі корелюють із двома формами буття мислення – предикацією та предикативністю, відповідно. Саме мислення трактується як процес віддзеркалення та фіксації у свідомості людини, засобом абстрагування, сутнісних законів природи. Зумовлена одвічним конфліктом між мисленням і матерією та дисбалансом між мисленням та мовою взаємодія між формами природної мови та формами мислення вважається *«суттю функціонування мовного організму»*.¹² Задля з'ясування взаємовідношень між мисленням, мовленням та мовою О. А. Жаборюк розглядає процес психогенези, в якому умовно виділяє три етапи розвитку, у відповідності до яких відбувається еволюція мислення як послідовний рух: а) вгору до все більшого абстрагування – на когнітивно-творчому етапі; б) вшир до структурування вже існуючого мовного матеріалу задля задоволення комунікативних потреб мовця – на комунікативно-структуруючому етапі; в) вглиб до руйнації окремих компонентів вже створеної мовної системи та створення на їх базі якісно-нових засобів, які більш адекватно відповідали б зростаючим запитам мислення – на когнітивно-деструктивному етапі. Кожний з етапів, у свою чергу, постає як низка послідовних процесів об'єднання та розриву матерії та мислення.

На когнітивно-творчому етапі первісне мислення відривається від нерозривно поєднаної з ним органічної психосоматичної матерії мозку (це етап абстрагування першого порядку, утворення первісних прапонцептів); потім первісні прапонцепти поєднуються із звуковою матерією і утворюють первісні слова; мислення знов відривається (абстрагування другого порядку) і пізніше знов об'єднується із звуковою матерією (формується мовлення), розпочинається первісне класифікування слів; вживання слів у мовленні означає третій рівень абстрагування й утворення первісних логіко-синтаксичних структур (предикації, модифікації та координації). Утворення синтаксичних структур і, переду-

сім, структури предикації стає вершиною психогенези на шляху природного, буденного осягнення світу, його основних законів. Загалом це – етап руху мислення від первісної загальної предикативності до предикації та руху мовлення до мови.

На комунікативно-структуруючому етапі (початковому етапі структурування природної мови) відбувається багаторазова логіко-мовна внутрішня перебудова структур на основі подальшого процесу абстрагування (відриву) та поєднання мислення із мовною матерією у нових варіантах. У цілому це – етап руху мислення та мови до варіативності та систематизації, руху від предикації до структурованої предикативності.

Когнітивно-деструктивний етап характеризується відривом від сталих форм мовної матерії та утворенням у мовленні нових форм, рухом мислення та природної мови від предикації до предикативності нового типу – логічної, структурованої предикативності. У процесі еволюції збільшення ступеня абстракції мислення призводить до неминучого зменшення матеріальної насиченості відповідних мовних одиниць. А це сприяє зростанню рівня їх гнучкості у мовленні, робить їх більш придатними для комунікації.

Таким чином, за висновком О. А. Жаборюк, мислення еволюціонувало від первісної (неструктурованої, синкретичної) предикативності до предикації (втілення структури думки-судження) і знов до предикативності, але логічної, структурованої. Природна мова, у відповідності до названих етапів психогенези, еволюціонувала від первісного мовлення до мови як упорядкованої системи і знов до мовлення – сучасного варіативного мовлення.

Застосувавши методологічні положення філософії про пізнання та положення теорії ЛГД про взаємодію мислення, мови та мовлення до аналізу досліджуваного в цій статті мовного матеріалу, представимо розуміння її авторкою еволюції взаємовідношення висловлення/речення у системі мови і мовленні у відповідності до визначених О. А. Жаборюк етапів взаємодії мислення, мови та мовлення. Гіпотетично взаємодія висловлення і речення еволюціонувала у певній послідовності, яка, з одного боку, віддзеркалює еволюцію розвитку відношення між мисленням, мовою та мовленням, а з другого – відбиває закономірності алгоритму сприйняття оточення свідомістю людини. При цьому треба виходити з того, що мовлення передуює становленню та розвитку мови; в мовленні відбиваються і вербалізуються загальнолюдські (сутнісні) і особистісні характеристики мислення; мовлення є полігоном для мовної творчості комунікантів, втіленням нових тенденцій розвитку мови, які в подальшому закріплюються як мовні норми.

1. Когнітивно-творчий етап. Синтаксичним втіленням первісної предикативності – першими висловленнями – були вигуки, що при повторенні закріплювались як моделі мовленнєвої реакції на типову ситуацію, сприйняту синкретично, нерозчленовано, неструктуровано. Модель такої реакції можна представити як єдність інтонації та фонемно-звукових послідовностей, пов'язану первісним мисленням із типовою ситуацією. Це – ВЧ/НП вигукового типу. Виокремлюючи з оточуючого середовища, усвідомлюючи та ідентифікуючи об'єкти, свідомість людини утворює первісні концепти, які в мовленні оформлюються як первісні слова – назви об'єктів (вірогідно, мисленням вони були пов'язані із дією «об'єкт + його властивість» або «об'єкт + його дія»). Ці слова виступали одночасно первісними висловленнями–номінаціями об'єктів-властивостей/дій, тобто ВЧ/НП номінативного типу.

2. Комунікативно-структуруючий етап. Формується первісний словник як угрупована система значущих частини мови (іменник, дієслово, прикметник, прислівник). Це уможливило використання класів слів на позначення об'єктів, їх властивостей та відношень між ними. Типове повторення словосполучень в мовленні закріплює їх в мові у формі логіко-синтаксичних структур як моделей вживання сполучень імен, співвідносних із типовими ситуаціями. У такий спосіб поступово формується модель простого речення (структура предикації) як відбиток думки-судження. Наявність структури предикації і подальший розвиток мислення в напрямку деталізації спостереження об'єктів оточуючого світу та відношень між ними, сприяє розгалуженню системи частин мови і формуванню інших логіко-синтаксичних структур (зокрема, комплементарності, модифікації, координації) як моделей словосполучень. Утворюються й інші моделі сполучення, які відбивають відношення між об'єктами (приналежності до класу, рівності, тотожності тощо), ускладнюється моделювання речень. Подальші розвиток, уточнення моделей словосполучень та закріплення відповідних структур в системі мови стимулюють теоретичне мислення на основі оперування вербалізованими законами логіки. В мові формуються моделі і правила формування різновидів простих та складних речень, тексту. Мовлення (особливо письмове) втілює різноманіття висловлень, побудованих на основі структури предикації – повних/неповних, поширених/непоширених простих, ускладнених, складних речень, періодів з яскраво вираженим логічним зв'язком між частинами складного цілого.

3. Когнітивно-деструктивний етап. Формування в мові розгалуженої системи синтаксичних структур уможливило і стимулює мовленнєву творчість – варіативне угруповання різних синтаксичних структур і продукування різноманітних за своєю структурою висловлень,

задовольняючи когнітивно-комунікативні потреби комунікантів. На основі структури предикації в мові як в колективній свідомості комунікантів утворюється структурна парадигма моделей повних простих та складних речень. Закріплені в мовному кодї, ці моделі є завжди імпліцитними в свідомості мовців. Це дозволяє їм продукувати нові висловлення, в тому числі й шляхом відходження від структури предикації для створення нового цілого (висловлення, яке формально не експлікує структуру предикації у повноті її діалектичної єдності). Комунікативна творчість виявляється у застосуванні синтаксичних операцій: розділенні імпліцитно цілої структури (парцеляція); «абсолютно-му» вживанні мовних елементів; випущенні зрозумілих із ситуації мовлення імпліцитних структурних елементів (еліптування); згортанні реченневої структури з типовим лексичним наповненням за рахунок фонетичної редукції до словосполучення або слова; вживанні окремих слів або словосполучень як символів-замінників повного структуро-предикаційного речення. У такий спосіб утворюються висловлення часткової та нульової предикації (ВЧ/НП).

4. На сучасному етапі розвитку суспільства і мови, підтверджуючи виявлену теорією ЛГД закономірність динаміки відношень «мовлення-мислення-мова-мовлення», в мовленні простежується тенденція до поширення вживання (поряд із висловленнями, побудованими за моделю структури предикації) різних типів ВЧ/НП: а) вигуків як рудименту первісного синкретичного неструктурованого сприйняття свідомістю людини її оточення; б) номінативних (назв об'єктів, явищ) як відбиток першого етапу структурування оточення свідомістю людини (виокремлення об'єктів з фону); в) еліптичних та парцельованих, які є результатом мовленнєвої творчості мовців на основі імпліцитної присутності в їх свідомості базової моделі простого речення (структури предикації); г) висловлень, які в узагальненій лаконічній формі (слово/словосполучення) представляють процеси як нерозчленовану синкретичну єдність – результат абстрагування від безлічі типових ситуацій. Ці ВЧ/НП (так/ні, звертання, певні комунікеми) функціонують як замітники повних структуро-предикаційних речень. Такі ВЧ/НП втілюють предикативність нового типу – логічну, структуровану предикативність.

У результаті аналізу мовного матеріалу та теоретичних джерел можна (і треба) дійти до цілої низки теоретичних узагальнень щодо еволюції взаємовідношення між *структуро-предикаційним реченням* і висловленнями часткової або нульової предикації та їх ролі у розвитку взаємодії мислення, мовлення та мови.

1. Речення (одиниця мови) – кінцева низка моделей, конкретне лексичне наповнення яких ословеснює предикацію як форму мислення на рівні думок; висловлення (одиниця мовлення) – нескінченне варіювання форм, що вербалізують предикативність як форму мислення на рівні уявлень. Саме тому висловлення ширше і багатше за речення: висловлювання включають фрагменти мовлення, які є: а) структурованими (повна/часткова структура предикації), що втілюють предикативність у широкому розумінні; б) неструктурованими (нульова структура предикації), що характеризуються предикативністю у вузькому або широкому розумінні. Структуровані висловлення виражають граматичне значення речення (співвіднесеність із думкою-судженням про певного типу процес), пропозицію (співвіднесеність із конкретною ситуацією позамовної дійсності), модус (суб'єктивну оцінку істинності/імовірності/бажаності сповіщеного з точки зору мовця). У неструктурованих висловленнях ці характеристики є аморфними, неясними, суцільними і недискретними.

2. Динамічність взаємодії мислення, мови та мовлення зумовлює наступне взаємовідношення між ВЧ/НП та повним реченням (сформованим як структура предикації):

а) первісні висловлення – слова і ВЧ/НП-вигуки – як елементи первісного мовлення є засобом вираження первісної предикативності;

б) як елемент мови, утвореної в ході розвитку мислення й мовлення, структура предикації виокремлюється для втілення структурованого мислення і стає моделлю повного речення;

в) подальший розвиток мислення уможливує мовленнєве варіювання, основою для якого є наявність в індивідуальній і колективній свідомості мовців понять про об'єкти, явища й процеси дійсності, з одного боку, і з другого, – наявність відповідних елементів системи мови для їх номінування (зокрема, структури предикації як моделі повного речення). На рівні синтаксису це мовленнєве варіювання виявляється, перш за все, у відході від обов'язкового експлікування повної структури предикації – тобто у вживанні різновидів ВЧ/НП.

4. Онтологічно зумовлений зв'язок мислення, мовлення і мови дає підстави гіпотетично припустити, що засоби вербалізації форм мислення (синкретичного уявлення та структурованої думки), тобто неструктуровані і структуровані висловлення та речення утворюють єдину систему – мовно-мовленнєву парадигму, елементи якої об'єднані асоціативним зв'язком, предикативністю та предикацією із відповідними формами їх вербалізації: словом, синтаксичною структурою, реченням-моделлю.

Перспективним є перевірка зазначеної гіпотези на основі зіставлення мовно-мовленнєвих фактів на різних етапах розвитку мови та різних мов.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ

1. Морозова І. Б. Таксономія елементарних комунікативних одиниць у сучасній англійській мові : дис. на здобуття наукового ступеню доктора філол. наук. 10.02.04 / Морозова Ірина Борисівна. – Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2010. – С. 104–105, 114; Александрова В. Г. Когнітивно-комунікативний потенціал еліптичного речення в сучасній англійській мові: дис. ... канд. філол. наук 0.02.04 / В. Г. Александрова. – Одеса, 2008. – 234 с.
2. Chafe W. Searching for Meaning in Language: a memoir [Електронний ресурс] / W. Chafe // *Historiographia Linguistica*, 2002. – № 29. – Р. 245–261. – [Режим доступу] : <http://www.linguistics.ucsb.edu/faculty/chafe/memoir.htm>.
3. Уфимцева Н. В. Етнопсихолінгвістика: вчера и сегодня // *Вопросы психолінгвістики*. – М, 2006. – № 4. – С. 92–101.
4. Ананьев Б. Г. Сенсорно-перцептивная организация человека // *Познавательные процессы: ощущения, восприятия*. – М. : Педагогика, 1982. – С. 7–31; Величковский Б. М. Когнитивная наука: Основы психологии познания. – В 2 т. – Т. 2 / Б. М. Величковский. – М. : Смысл. Издательский центр «Академия», 2006. – 432 с. ; Величковский Б. М. Компьютеры, мозг, познание: успехи когнитивных наук / Б. М. Величковский [отв. ред. Б. М. Величковский, В. Д. Соловьев]. – М. : Издательство Наука, 2008. – 293 с.; Смирнов С. Н. Диалектика отражения и взаимодействия в эволюции материи [Текст] : [монография] / С. Н. Смирнов. – М. : Наука, 1974. – 382 с. ; Уёмов А. И. К характеристике системного мышления / А. И. Уёмов // *Категории*. – 1997. – № 3. – С. 5–16; Уёмов А. И. Общая теория систем для гуманитариев / А. И. Уёмов, И. Сараева, А. Цофнас. – Варшава: Uniwersitas Rediviva, 2001. – 276 с.; Уёмов А. И. Системный подход и общая теория систем / А. И. Уёмов. – М. : Мысль, 1978. – 272 с.
5. Демьянков В. З. Когниция и понимание текста // *Вопросы когнитивной лингвистики*. – М. : Институт языкознания; Тамбов: Тамбовский гос. ун-т им. Г. Р. Державина, 2005. – № 3. – С. 5–9; Прохоров Ю. Е. В поисках концепта [Текст]: монография / Юрий Евгеньевич Прохоров. – 2-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2009. – С. 159; Кубрякова Е. С. Язык и знание / Е. С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.; Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики [Текст] : [монографія] / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с; Пилипак В. Антропоцентричні та егоцентричні концепції в лінгвістиці / В. Пилипак // *Лінгвістичні студії: [зб. наук. праць]*. – Вип. 18 / [укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін.]. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – С. 13–18; Попова З. Д. Проблема моделирования концептов в лингвокогнитивных исследованиях / З. Д. Попова,

- И. А. Стернин // Мир человека и мир языка : Серия «Концептуальные исследования». – Вып. 2. – Кемерово, 2003. – С. 8–74.
6. Жаборюк О. А. Проблема психогенези крізь призму теорії логіко-граматичної динаміки / О. А. Жаборюк // Мовознавство. – К. : НАН України, Ін-т мовознавства, 2009. – № 6. – С. 3–14.
 7. Таранець В. Г. Походження поняття числа і його мовної реалізації (до витоків індоєвропейської прамови) / Валентин Григорович Таранець. – Одеса : Астропринт, 1999. – С. 29–30; Таранець В. Г. Трипільський субстрат: Походження давньоєвропейських мов / Валентин Григорович Таранець. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 276 с.; Таранець В. Г. До етимології слів на позначення числа «два» у німецькій та українських мовах / В. Г. Таранець, У. Я. Баркарь // Міжкультурна германістика в українському контексті : [матер. III регіональної наук. конфер.] (Миколаїв, 23 жовт. 2012 р.) / [за заг. ред. В. Г. Таранця, П. І. Осипова]. – Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського. – 2012. – С. 183–189.
 8. Панфилов В. З. Гносеологические аспекты философских проблем языкознания [Текст] : [монография] / В. З. Панфилов. – М. : Наука, 1982. – С. 217; Панфилов В. З. Структура предложения и его признаки как языковой единицы / В. З. Панфилов // Структура предложения в языках разных типов. – Л. : Наука, 1984. – С. 7–40.
 9. Там само, с. 219, 222.
 10. Див. пос. 7; Баркарь У. Я. Поняття чисел «один»/«два» та їх реалізація в німецькій і українській мовах (семантико-етимологічне дослідження) : дис. ... канд. філол. наук 10.02.17 / Уляна Ярославівна Баркарь. – Миколаїв, 2013. – 249 с.
 11. Жаборюк О. А. Мова та мислення (основні аспекти взаємодії) / О. А. Жаборюк // Записки з романо-германської філології ОНУ ім. І. І. Мечникова : [зб. наук. пр.]. – Одеса : Фенікс, 2000. – Вып. 7. – С. 69–80; Жаборюк О. А. Структура предикації, її сутність та генеза / О. А. Жаборюк // Мова і культура. – К., 2002. – Вып. 4. – Т. 3. – Ч. 1. – С. 83–90; Жаборюк О. А. Лінгвістична структура предикації та думка: когнітивно-комунікативна розвідка / О. А. Жаборюк // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – Вып. 586. – С. 108–112; Жаборюк О. А. Мислення як системо-твірна та системо-регулююча сила мови (на прикладі кругообігу морфолого-синтаксичних процесів) / О. А. Жаборюк // Нова філологія. – Запоріжжя, 2003. – № 2. – С. 63–72; Жаборюк О. А. Мислення як сутнісний фактор визначення та таксономії речення / О. А. Жаборюк // Вісн. Черк. ун-ту. Сер. : Філол. науки. – 2003. – Вып. 44. – С. 97–104 ; Жаборюк О. А. Речення та його сутність (з позицій теорії логіко-граматичної динаміки) / О. А. Жаборюк // Семантика мови й тексту : [зб. ст.]. – Івано-Франківськ, 2003. – С. 168–172; Жаборюк О. А. Когнітивно-комунікативне підгрунтя класифікації простого речення Електронний ресурс / О. А. Жаборюк, Н. П. Архіпова // Зап. з ром.-герм. філології. – Одеса, 2009. – Вып. 24. – С. 71–82. – [Режим доступу] : // http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/zrgf/2009_24/Articles/Zhaboryuk%20RGF24.pdf; Жаборюк О. А. Теорія логіко-граматичної динаміки як метод лінгвістичного дослідження / О. А. Жаборюк // Записки з романо-германської філології. –

- Вип. 26. – Одеса : Фенікс, 2011. – С. 59–66; Жаборюк О. А. Сутність механізму онтогенезу (домовленнєвий період) / О. А. Жаборюк, О. А. Жаборюк // Науковий вісник Південноукраїнського держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : [зб. наук. пр.] Спецвипуск «Сучасні тенденції в педагогічній науці України та Ізраїлю: шлях до інтеграції». – Одеса : ПНПУ, 2011. – С. 57–65.
12. Див. пос. 6, с. 10–14.

© Турмис О. В., 2017

1.2. ГЕРМАНІСТИКА

УДК 811:378(430)

Мелінчук Н. В.

ГЕРМАНІСТИКА В УНІВЕРСИТЕТАХ НІМЕЧЧИНИ (XIX–XXI століття)

У даній статті проаналізовано становлення та розвиток германістики в німецьких університетах XIX–XXI ст. Показано, що відродження національних традицій та звичаїв, посилення уваги до власної культури та мови, об'єднання німецького народу, ідентичність, зростання національної самосвідомості є чинниками розвитку германістики в університетах Німеччини. Зроблено акцент на тому, що політику ФРН у галузі освіти сконцентровано на збереженні німецької культури для майбутніх поколінь.

Ключові слова: багатомовність; германістика; діалект/говор; загальне мовознавство; індогерманістика; історія німецької мови; лінгвістика тексту; лінгвістична географія; мова національних меншин; фризська мова; мовний тест; німецька літературна мова; орфографія/правопис; порівняльне мовознавство; регіональні мови; різногалузева лінгвістика.

В данній статтє охарактеризовано становление и развитие германистики в немецких университетах XIX–XXI вв. Показано, что возрождение национальных обычаев и традиций, усиление внимания к собственной культуре и языку, объединение немецкого народа, идентичность, рост национального самосознания являются факторами развития германистики в университетах Германии. Делано акцент на том, что политика ФРГ в области образования сконцентрирована на сохранении немецкой культуры для будущих поколений.